

Het waren niet de beste maanden voor BBB. De partij slonk van leider in de peilingen naar middenmoter. Nog iets anders werd zichtbaar: waar BBB-leider Caroline van der Plas eerder succesvol was met haar politiek van het gezonde verstand, begon ze nu tegen grenzen aan te lopen.

Historicus Mathieu Segers schreef in een column in *De Groene Amsterdammer* eerder dit jaar dat Europa in de ban is van het verlangen naar gezond verstand. Hij ziet dat terug in de opkomst van populistische leiders, zoals Georgia Meloni in Italië, met haar „*buon senso*“. Volgens Segers is gezond verstand „de kracht om te oordelen“. Het belangrijkste kenmerk ervan: „Het is ‘niet rationeel’.“

Volgens de aanhangers van de leer van het gezond verstand zal dat niet kloppen. Zij zien gezond verstand als het summum van de logica. Gezond verstand is weten dat iets zo voor de hand ligt, dat verder onderzoek niet eens nodig is. Wat is rationeler dan dat?

Zij brengen een gevoel in de praktijk dat veel mensen hebben: dat zij volledig autonoom handelende wezens zijn, die geen last hebben van vooroordelen en gebrek aan kennis, en die de gave hebben bij alles wat ze zien binnen een oogopslag te kunnen analyseren wat het probleem is, wie de boosdoener en wat de oplossing.

Van der Plas heeft er haar politieke handelsmerk van gemaakt. Het is zelfs de titel van haar boek: *Gewoon gezond verstand*. Is er een probleem? Gewoon gezond verstand gebruiken. Het woord 'gewoon' speelt hierbij een belangrijke rol. Je zag het bij Van der Plas tijdens het *College Tour*-verkiezingsdebat vorige week. Hamas? Gewoon een terroristische organisatie. Moeilijk om woningen te bouwen? Gewoon een noodwet invoeren. Einde discussie. Ze gaat nog een stap verder. Op X (voorheen Twitter) luidde haar antwoord op de stelling dat de Nederlandse politiek niet goed is in het oplossen van complexe problemen als volgt: „Er zijn geen complexe problemen. Wij maken het complex.“ Een betere samenvatting van de leer van het gezond verstand is lastig te geven.

Van der Plas is niet de enige in de politiek die zich beroept op gezond verstand als een magisch middel om alles wat niet bevalt weg te toveren. Dat dit zo aanslaat is niet vreemd. Wat tegen de kiezer wordt gezegd is: jij weet het beter dan al die hotemetoten. Het ontslaat je van de plicht om goed na te denken. Het plaatst jou op een voetstuk, boven specialisten en experts. Ingewikkelde modellen met ongemakkelijke uitkomsten kun je aan de kant schuiven, want de oplossing zit 'gewoon' in je eigen hoofd. Het is een vorm van politieke homeopathie. Een strategie niet gebaseerd op analyse en

De ketting van Caroline van der Plas voorafgaand aan een gesprek met toenmalig Eurocommissaris Timmermans.

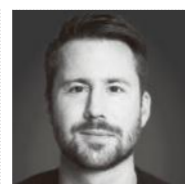
het maken van fouten. We trekken te snel conclusies, op basis van verkeerde interpretaties van informatie. We worden misleid door ons brein. Hoe ingewikkelder en complexer de beslissing, hoe groter de kans op fouten. En wat Kahne-man steeds benadrukt: overschatting van je eigen vermogens is de grootste oorzaak van fouten. Wil je goede beslissingen nemen, dan is het juist nodig om even stil te staan. Goed na te denken over wat voor je ligt, wat er gebeurt. Niet te veel luisteren naar wat je brein je meteen ingeeft, maar daar juist kritisch naar kijken. Dat is het tegenovergestelde van wat de leer van gezond verstand ons vertelt.

Bij het individu kan het varen op het kompas van gezond verstand fouten veroorzaken die alleen het individu raken. Maar gebruik je dit kompas ook bij het nemen van beslissingen die miljoenen raken, dan kom je op gevaarlijk terrein. Hoe meer gezond verstand we in de politiek toelaten, hoe groter de fouten die gemaakt worden. Dat zullen ontwrichtende fouten zijn. Die niet per se binnen een week bekend zijn, maar die onder het oppervlak zullen groeien totdat ze verwoestende effecten hebben. Het is kenmerkend voor de politieke aanhangers van het gezond verstand dat zij een beeld schetsen van een politieke elite die niet weet waar ze mee bezig is. Ze stellen dat politiek geen vak is, maar iets dat iedereen kan doen. Dat het besturen van een land net zo gemakkelijk is als het sturen van een scherpe tweet.

De idealisering van 'gezond verstand' is een vorm van politieke homeopathie

De afgelopen weken zagen we Van der Plas tegen de grenzen van dit idee aanlopen. Toen haar gezond verstand haar ingaf een schaateloos ongedekte motie in te dienen en de rest van de Tweede Kamer dat niet accepteerde. Toen ze GroenLinks-PvdA-lijsttrekker Frans Timmermans aansprak op zijn wachtgeld en vervolgens niet wist hoe te reageren toen bleek dat haar premierskandidaat Mona Keijzer dit ook ontving. Toen ze bij de Algemene Beschouwingen stelde: wij laten ons programma niet bij het CPB doorrekenen, want dat „gaat uitrekenen wat het allemaal kost“.

Het doet mij hopen dat mensen doorhebben dat de overmoed die de politiek van het gezond verstand kenmerkt, altijd in botsing komt met de realiteit. Dat we in deze roerige jaren juist behoefte hebben aan ratio, zelfreflectie en bedachtzaamheid. Dat meer gezond verstand in de Nederlandse politiek het laatste is dat we nodig hebben.

Mark Thiessen is campagne-strateeg en oprichter van platform De Nieuwe Vrije Eeuw.

de belangrijkste wetenschappers op dit gebied is Nobelprijs-winnaar Daniel Kahneman. Hij stelt dat mensen zijn geprogrammeerd om zo snel mogelijk informatie te verwerken en beslissingen te nemen. Daarmee zetten we onszelf wagenwijd open voor

Gezond verstand is het laatste wat we nodig hebben

Caroline van der Plas begint tegen grenzen aan te lopen met haar politiek van het gezonde verstand, schrijft *Mark Thiessen*. „Hoe meer gezond verstand we in de politiek toelaten, hoe groter de fouten.“

kennis, maar op onderschatting van de complexiteit van problemen en overschatting van jezelf.

We weten steeds meer over hoe het menselijke brein werkt. Hoe we denken, hoe we informatie verwerken, hoe we keuzes maken. Een van

De ene naturalisatie is de andere niet

De naturalisatie van Ofir Engel toont dat voor het Nederlanderschap slechts een zeer dun lijntje met Nederland nodig is, schrijft *Ulli d'Oliveira*.

Bij het bliksembezoek dat premier Rutte aan Israël en Palestina bracht, ontmoette hij ook de familie van de kersverse Israëlische Nederlander Ofir Engel. Deze 18-jarige jongeman werd op 7 oktober als gijzelaar meegenomen naar Gaza, en sindsdien is zijn lot onzeker. Te hopen is dat het goed met hem afloopt. Intussen is het raadselachtig hoe hij dit Nederlanderschap heeft verkregen. Met enig voorbehoud - de media zijn nogal onduidelijk en soms tegenstrijdig, ook over de familieverbanden - is de situatie als volgt.

Ofirs ouders zijn geen Nederlanders. Zijn grootouders waarschijnlijk ook niet. Zijn overgrootmoeder kwam uit Assen, en was dus hoogstwaarschijnlijk Nederlandse, maar zij gaf de Nederlandse nationaliteit in die tijd nog niet aan haar kinderen door. Zij trouwde met iemand uit Palestina, die na 1948 de Israëlische nationaliteit verwierf. Zij volgde waarschijnlijk de nationaliteit van haar man, en verloor daardoor haar Nederlandse nationaliteit. De man gaf zijn Israëlische nationaliteit door aan zijn kinderen en (achter-)kleinkinderen. Ofir kreeg dus zeker niet de Nederlandse nationaliteit door geboorte.

Kwam hij voor naturalisatie in aanmerking? Er liep naar het schijnt een naturalisatieverzoek van zijn ouders, en voor hemzelf als minderjarige. Een eigen zelfstandige naturalisatie moest wachten op zijn meerderjarigheid. Het is hoogstwaarschijnlijk dat hij daarvoor in aanmerking zou komen, want hij voldoet niet aan een aantal voorwaarden. Zo heeft hij niet voorafgaand aan een verzoek tot naturalisatie vijf jaar legaal in Nederland gewoond, heeft hij geen inburgeringsexamen doorstaan, niet al het mogelijke gedaan om zijn Israëlische nationaliteit kwijt te raken, en geen plechtige verklaring van verbondenheid afgelegd. Hij komt tot slot ook niet in aanmerking voor versnelde naturalisatie via een zogenoemde optieprocedure. Hij heeft in Nederland enkel heel verre familie.

Dus blijft over de verlening van het Nederlanderschap 'in bijzondere gevallen' (artikel 10 van de Rijkswet op het Nederlanderschap). Daarbij hoeven aanvragers niet te voldoen aan de bovengenoemde eisen, die gelden voor de 'gewone' naturalisatie. Dit wetsartikel wordt ingezet als het staatsbelang in het geding is, bijvoorbeeld voor het binnenhalen van topsporters, maar ook om humanitaire redenen.

Dat laatste zal hier de doorslag gegeven hebben. Dan moet er wel sprake zijn van een relatie met Nederland, wil Nederland zich Ofirs lot aantrekken. Die aanknopng met Nederland zit hem dan in het bestaan van verre Nederlandse familieleden, zoals demissionair minister van Justitie Yesilgöz verklaarde. Die procedure moet dan wel in een vloek en een zucht zijn beslag gekregen hebben, en het is nog maar de vraag of de Raad van State daarbij nog gehoord is, zoals de wet verlangt. Nood breekt wetten.

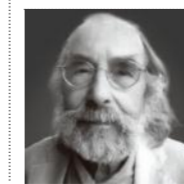
Wat betekent de toekenning van de Nederlandse nationaliteit aan Ofir Engel? In de eerste plaats dat het internationale recht Nederland nu toestaat om voor hem op te komen tegenover het buitenland. De diplomatieke en consulaire bescherming die Nederland mag bieden, kan de vorm aannemen van druk op en onderhandeling met de Palestijnse autoriteiten, maar ook die van contact met en bijstand aan de gijzelaar. Kleine moeilijkheid is dat Nederland Palestina nooit als staat heeft erkend. Dat heeft Rutte trouwens niet belemmerd bij zijn bezoek aan de autoriteiten op de Westelijke Jordaanoever.

Ten tweede heeft Ofir recht op de uitreiking van een Nederlands paspoort door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Omdat zijn kansen op vrijlating vanwege zijn Nederlanderschap naar verwachting groot zijn ten opzichte van gijzelaars met enkel de Israëlische nationaliteit, komt een paspoort goed van pas bij uitreis uit Gaza naar andere landen. Het zal alleen nog niet eenvoudig zijn Ofirs paspoortaanvraag in ontvangst te nemen en hem het document uit te reiken.

Het zal nog niet eenvoudig zijn Ofirs paspoortaanvraag in ontvangst te nemen en hem het document uit te reiken

Twee dingen vallen hierbij op. In de eerste plaats is het frappant hoe snel de IND kan werken als het erom spant. Gewone naturalisatieprocedures nemen doorgaans jaren in beslag. Dat is mooi voor Ofir, en nu maar hopen dat het helpt.

In de tweede plaats: dat het lijntje met Nederland maar heel dun hoeft te zijn om het Nederlanderschap te verwerven. Als men ziet dat iemand staatsburger kan worden enkel omdat verre verwanten van diene in Nederland wonen, en zich vervolgens bedenkt dat Nederlanders met dubbele nationaliteit hun staatsburgerschap verliezen zodra ze dertien jaar buiten de EU wonen zonder een nieuw paspoort aan te vragen, dan is dat verschil toch wel heel groot. Die laatste groep wordt geacht geen banden meer met Nederland te bezitten, terwijl de Ofirs een *lifeline* hebben wegens verre verwantschap. Ik ben voor het uitgooien van reddingsboeien, maar dan ook tegen het volautomatisch uitwerpen van Nederlanders na dertien jaar.

Ulli d'Oliveira is oud-hoogleraar migratierecht aan de UvA en verbonden aan Praktijk d'Oliveira Human Rights Lawyers.

COLUMN

Louise O. Fresco

Een lichtpuntje in sombere tijden

Het zal weinig Europeanen opgevallen zijn dat de Amerikaanse Senaat afgelopen juli het zogenaamde Rounds-amendement aannam, een toevoeging aan de defensiebegroting. Daarmee wordt het vier landen (Noord-Korea, China, Iran en Rusland) verboden om landbouwgrond in de Verenigde Staten te kopen. Het voorstel daartoe kwam van senator Mike Rounds, een Republikein uit South Dakota. Het argument, in zijn woorden, is dat deze landen tegenstanders van de VS zijn, alleen gericht op het bespioneren van Amerikaanse kennis en hulpbronnen, en dat het verbod „*our homeland*“ veiliger maakt.

Dat China in deze lijst staat naast een volledig falende staat als Noord-Korea is symptomatisch. Het verklaren van de aankoop van landbouwgrond als bedreiging voor de nationale veiligheid lijkt het zoveelste dieptepunt in Amerikaans-Chinese relaties. Maar zoals altijd gebeuren er meer dingen tegelijkertijd en zou het onvoorzichtig zijn om te snel te oordelen over de stand van zaken.

Op het moment van schrijven is de Chinese minister van Buitenlandse Zaken op weg naar de VS en op 11 november ontmoeten, als alles gaat volgens plan, president Xi en president Biden elkaar. Het is niet zeker waarover de heren zullen spreken, al zullen het Midden-Oosten en Oekraïne op de agenda staan, en waarschijnlijk ook de wederzijdse handelsbelemmeringen.

Mogelijk biedt die ontmoeting een lichtpuntje in sombere tijden. Ja, China heeft net de export van grafiet, een belangrijk ingrediënt voor batterijen voor elektrische auto's, aan banden gelegd, mogelijk als antwoord op het verbod op de aankoop van grond. Maar het zou fout zijn kortetermijnspanningen te verwarren met de langetermijnbelangen en -tengstellingen.

Een Amerikaans-Chinese handelsoorlog is in niemands belang

Verstandige mensen beseffen dat een handelsoorlog in niemands belang is. De situatie is echter asymmetrisch. China kan voorlopig niet aan zijn behoeften aan energie, grondstoffen en voedsel voldoen. De VS kunnen dat veel beter, dankzij geologisch geluk en een veel kleinere bevolking. De Chinese bevolking is meer dan vier keer zo omvangrijk als de Amerikaanse. De inhaalslag om de bevolking uit de armoede te tillen blijft onverminderd dringend. Als de handel met Amerika beperkt wordt, zal China de banden met partners elders moeten versterken.

In de VS is het publieke sentiment op dit moment negatief. Aan China worden complotten toegeschreven om de VS te ondermijnen (zie Rounds), die worden uitvergroet op mainstream en sociale media en versterkt door gepolariseerde rechtse en linkse politici. Zij hopen daarmee electoraal gewin te behalen. In China staan er op internet uiteraard anti-Amerikaanse uitingen, maar zijn de politieke uitspraken kalmer.

De verslechterende handelsbetrekkingen verhullen een dieperliggend conflict, dat van waardesystemen. De werkelijke angst in de VS betreft niet alleen de economische dominantie van China, maar de nietsontzindheid van een autoritair systeem. In China neemt men juist de onvoorspelbaarheid en mogelijke chaos van een democratie. Deze historische bepaalde verschillen zijn voorlopig niet overbrugbaar, al lijken de jongere generaties in hun materialisme meer op elkaar dan beide landen toegeven.

Europa speelt in dit geheel nauwelijks een rol. Maar toch. Klakkeloos de VS volgen is even kortzichtig als onbegrip over de ontwikkelingen in China. In de VS zou de mentaliteit van de Koude Oorlog terug kunnen keren. China, dat onder verschillende dynastieën afwisselend openheid en geslotenheid kende, zou zich weer in zichzelf kunnen terugtrekken. De Europese inzet moet zijn om niet te belanden in een periode van gesloten deuren.

Louise O. Fresco is wetenschapper, bestuurder en schrijver (louiseofresco.com).